
Pola stoljeća učenja o novinarstvu

GORDANA VILOVIĆ, MARINA MUČALO, TENA PERIŠIN

Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu

Sažetak

Cilj rada jest dati kronološki pregled razvoja studija novinarstva Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu od njegova osnutka 1970. godine do današnjih dana. U radu su identificirana četiri ključna razdoblja: 1) razdoblje jednogodišnjeg i dvogodišnjeg studija novinarstva; 2) razdoblje četverogodišnjeg studija novinarstva; 3) razdoblje nakon uvođenja prakse na studiju novinarstva, i 4) razdoblje nakon uvođenja Bolonjske reforme. Rad se temelji na zapisima, objavljenim tekstovima i transkriptima razgovora s profesorima politologije i novinarstva koji su, na različite načine, sudjelovali u razvijanju studija koji na Fakultetu političkih znanosti postoji više od 50 godina. Glavni dio rada razmatra činjenice koje su bile relevantne za razvoj studija, među ostalim na osnovi iskaza glavnih protagonista, profesora, suradnika i predstavnika uprava. Uz to se donosi prikaz i vrednovanje izvedbenih programa i planova rada od sedamdesetih godina prošlog stoljeća do 2022. godine.

Ovaj rad utvrđuje da su jedine konstante u razvoju studija novinarstva stalno preispitivanje koncepcije, reforme i unapređenje studija na osnovi implementacije praktičnih vještina.

Ključne riječi: studij novinarstva, razvoj, povijest, Fakultet političkih znanosti

Uvod

Više od pola stoljeća postojanja studija novinarstva na Fakultetu političkih znanosti povod je da se pokuša rekonstruirati smjer promjena koje su se događale u njegovu razvoju. I danas je to još uvijek najjači studij novinarstva u Hrvatskoj koji, unatoč postojećem broju visokoškolskih ustanova namijenjenih obrazovanju novinara, još uvijek privlači najviše maturanata. Kad kažemo najjači studij novinarstva u Hrvatskoj, mislimo na postojeću medijsku logistiku/medije za praktičnu nastavu studenata i najveći broj nastavnika u znanstveno-nastavnim zvanjima iz područja informacijsko-komunikacijskih znanosti.

Tekst će dati pregled četiri ključna razdoblja razvoja studija novinarstva na Fakultetu političkih znanosti u sljedećim fazama:

- 1) razdoblje jednogodišnjeg i dvogodišnjeg studija novinarstva (od 1970. do 1985.);
- 2) razdoblje četverogodišnjeg studija novinarstva (od 1986. do 2000.);
- 3) reforma studija i uvođenje praktične nastave i medijskih smjerova (od 2001. do 2004.);
- 4) uvođenje Bolonje s naznakom ključnih promjena koje su se dogodile (od 2005. do danas).

U istraživanju smo se, pri sustavnom praćenju promjena na studiju novinarstva, suočili s problemom određenja točnih datuma. Sve što je dostupno i objavljeno, čak i prigodom dosadašnjih obljetnica, navodi različite datume koji su obilježili 52 godine postojanja studija. Jedan je od objektivnih problema i to što su mnogi koji su zaslužni za osnivanje tog sveučilišnog studija preminuli. Uzimajući sve to u obzir, kronologiju ključnih trenutaka u razvoju studija dat ćemo zadržavajući se isključivo na objavljenoj građi, uključujući časopise i listove koji tada nisu bili klasificirani u relevantnim bazama podataka, zapisnike i druge pisane dokumente. Pored pisanih tragova u radu će se koristiti i izjave profesora Fakulteta političkih znanosti koji su bili svjedoci razvoja najstarijeg studija novinarstva u Hrvatskoj. Većina tih izjava emitirana je u dokumentarnim filmovima koji su nastali u produkciji Televizije Student prigodom obilježavanja nekoliko prijašnjih važnih obljetnica Fakulteta političkih znanosti.

Počeci studija novinarstva i “veliko povijesno zakašnjenje”

Studij novinarstva na tadašnjem Fakultetu političkih nauka osnovan je 14. prosinca 1970. godine kada je upisana prva generacija studenata novinarstva, njih 50. Tadašnji prodekan Fakulteta i prvi pročelnik studija novinarstva Davor Rodin tom je prilikom, među ostalim, kazao:

S velikim povijesnim zakašnjenjem otvaramo danas na Zagrebačkom sveučilištu studij novinarstva. Sretniji su narodi taj studij uveli na svoje univerzitetе davno prije nas i morat ćemo svi mnogo učiti prije nego što se iz ovog skromnog početka razvije znanstveno središte za istraživanje cjelovitog fenomena javnosti, masovnih komunikacija i novinarstva s kojim ćemo moći i smjeti biti zadovoljni. (Rodin, 1971, str. 146-147)

Iz današnje perspektive te riječi profesora Rodina zvuče proročki. Od pedesetoro studenata koji su primljeni na jednogodišnji studij, 1971. diplomiralo je samo dvoje, a 1972. šestero.

Ilustracije radi, zaključno s 1985. godinom paralelni studij novinarstva¹ završio je 71 student. Podaci su to preuzeti iz knjige *Fakultet političkih znanosti 1962-2002.*, objavljene u povodu 40. godišnjice osnivanja Fakulteta političkih znanosti (Tatalović (ur.), 2002, str. 237). Taj podatak bjelodano pokazuje da studenti koji su pohađali jednogodišnji, a potom i dvogodišnji studij novinarstva – premda je koncepcijski bio dobro zamišljen te je uključivao mogućnost studiranja novinarstva studentima s viših godina svih drugih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – nisu bili motivirani i formalno ga završiti nakon što su primarno diplomirali na svom matičnom studiju! To je vjerojatno bila jedna od slabosti studija u razdoblju kad je, kratko, bio jednogodišnji (do 1975.) i potom (do 1985.) “dodiplomski” dvogodišnji.

Valja podsjetiti da su potporu osnivanju studija novinarstva 1970. dali Novinsko izdavačko poduzeće Vjesnik i Radio-televizija Zagreb (*Politička misao*, 8 (1), 1971, str. 145-146; Majstorović i sur., 2022, str. 112; Novak, 2005, str. 602).

Opisujući program studija novinarstva, Božo Novak piše: “Temelj seminara i nastavnog plana bio je multidisciplinarno izučavanje novinarstva s politološkim pristupom” (2005, str. 602). Premda su obje kuće imale svoje interne i dobro uhodane škole novinarstva, zanimljivo je da su se vodeći ljudi Vjesnika i Radio-televizije Zagreb ozbiljno angažirali da se realizira projekt sveučilišnog studija novinarstva po uzoru na praksu u Europi i u svijetu začetu početkom dvadesetog stoljeća.

U intervjuu za potrebe dokumentarnog filma povodom 50. obljetnice Fakulteta 2012. godine, govoreći o potpori Vjesnika i Radio-televizije Zagreb, profesor Davor Rodin rekao je i ovo:

Uspjeli smo dobiti njihovu (Novakovu i Bojanićevu, op. a.) podršku da se u okviru Fakulteta političkih nauka osnuje studij novinarstva. Oni su to i djelomično financirali. Što je najvažnije, omogućili su pristup naših studenata u te kuće da vide kako se novine tiskaju, da vide kako se vijesti pripremaju i tako dalje. Imali su otvoreni pristup u te ustanove.

Kad pišemo o uvjetima u kojima se osnivao studij novinarstva na Fakultetu političkih nauka, valja podsjetiti da je izdavačka kuća Vjesnik bila jedna od najvećih na Balkanu i da je imala velik broj tiskovnih izdanja. Novine su bile dostupne, naklade visoke i svakoj generaciji čitatelja nudio se niz zabavnih, kulturnih i političkih listova. Također, već te 1970. godine Vjesnikova kuća imala je internu višemjesečnu praktičnu novinarsku školu koja je bila organizirana za buduće novinare, većinom apsolvante različitih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. Slično je bilo i na Radio-televiziji Zagreb, koja je bila vrlo jak, popularan i utjecajan medij. Ivo Bo-

¹ Tada se, naime, studij novinarstva – bilo jednogodišnji bilo kasnije dvogodišnji – nije mogao završiti ako se prethodno nije diplomiralo na matičnom fakultetu.

janić, tadašnji direktor Radio-televizije Zagreb, prilikom osnivanja studija novinarstva nadahnuto je govorio o tome koliko je obrazovanje važno za vrlo odgovoran i težak posao novinara:

(...) profesija javnog djelovanja u svakom slučaju izlaže ljude vrlo neugodnim i vrlo ugodnim situacijama, to jest, da javno djelujući budu i javno stavljeni pod upitnik ili javno kritikovanje, javno jednostavno analizirani. Ta činjenica javnog djelovanja i stavljanja pod reflektor čini profesiju novinarstva vrlo teškom, ja bih rekao u izvjesnom smislu odgovornom do te mjere, da je potrebno (...) da ima u vidu sve konzekvence, koje time preuzima na sebe. (Bojanić, 1971, str. 146)

Božo Novak i Ivo Bojanić, prvi kao direktor NIŠP Vjesnik, drugi kao direktor Radio-televizije Zagreb, dakle inicijatori u ime svojih medijskih kuća osnivanja studija u suradnji s Fakultetom političkih nauka, uskoro su smijenjeni. Od 1972., nakon hrvatskog proljeća, do devedesetih godina prošlog stoljeća Novaku je bilo zabranjeno bilo kakvo javno djelovanje. Njihova se imena nisu nikada više spominjala u kontekstu stvaranja studija novinarstva.

Unatoč dobrim namjerama i angažiranju profesora s drugih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji su trebali obogatiti znanje povezano s novinarskom profesijom te uglednih novinara iz Vjesnika i Radio-televizije Zagreb, u samom startu bio je evidentan problem prakse. Tom problemu nije se prišlo sustavno i nerijetko se odrađivanje obvezne kratke prakse dogovaralo privatno. Naime, studenti novinarstva bili su prisiljeni sami tražiti redakcije u kojima bi završili praksu. S druge strane, studentima s drugih fakulteta koji su upisali studij novinarstva očito je bilo problematično izvršavati obveze i polagati ispite izvan matičnog fakulteta. Kako drukčije interpretirati činjenicu da je u 15 godina prosječno tek petero studenata godišnje završilo dodiplomski studij novinarstva! Ne postoji nijedno dostupno istraživanje iz tog razdoblja iz kojeg bi bjelodano bili vidljivi ključni razlozi zbog kojih studenti paralelnog dodiplomskog studija novinarstva (jednogodišnjeg ili dvogodišnjeg) nisu imali ni volje ni želje završiti ga. Očito ni tadašnje tržište rada nije prepoznalo važnost studija novinarstva kao prednosti pri zapošljavanju.

U listu *Novinar* koji su izdavali studenti studija novinarstva 1978.-1979. godine objavljena su tri teksta koja jasno utvrđuju probleme studija novinarstva, koji je tada postojao već devet godina. Ivanka Kaznačić, tada studentica 4. godine komparativne književnosti Filozofskog fakulteta i 1. godine novinarstva te glavna urednica lista, između ostalog piše: “(...) otisnuli smo se, problema je u izobilju ali (...) slušamo kolegije koji služe kao nadopuna općem znanju. Uskoro ćemo dobiti laboratorij, pa će naša novinarska praksa biti cjelovitija” (1979, str. 3). Iz današnje perspektive znamo da se o tome samo govorilo, a praktične poduke budućih novinara nije bilo.

Mirjana Kasapović, tada najbolja studentica 4. godine politologije i 2. godine studija novinarstva, u istom broju *Novinara* objavila je tekst o nebrojenim raspravama o koncepciji studija novinarstva u kojem kaže da “nema uvjeta, prvenstveno materijalnih i kadrovskih da se koncepcija ostvari” te nastavlja:

(...) grcajući u nedostatku prostora, minimalne opreme i laboratorija, materijalnih sredstava i vlastitih kadrova, studij se brani jedinstvenom koncepcijom, dobrom voljom, upornošću polaznika i načelnom usvojenošću.

Vrlo je kritična prema tadašnjem Fakultetu političkih nauka i sveučilišnim strukturama koje

nisu zainteresirane da razviju i dobiju moderan, maksimalno elastičan i fleksibilan studij, oslobođen ekskatedrovskog rada, sa sustavom mentorstva i otvorenošću prema svim znanstvenim dostignućima i praktičnim iskustvima. (1979, str. 3-4).

Gordana Vilović, tada studentica 4. godine politologije i 1. godine studija novinarstva, pisala je u *Novinaru* da nedostaje studentske samoinicijative da se nešto pokrene i napiše u listu koji studentima služi da kritički progovore o pojavama i problemima kojima su okruženi. Sudeći prema sadržaju lista, suradnika – studenata novinarstva bilo je tek nekoliko.

Godinu dana poslije, 1980., u studentskom časopisu Fakulteta političkih znanosti *Zoon politikon* opet kratka bilješka o tada dvogodišnjem dodiplomskom studiju novinarstva:

Već deset godina na Fakultetu političkih nauka postoji studij novinarstva. Od samog početka studij je podložan stalnim promjenama nastavnog plana i programa (nijedna “godina” nije imala isti program). (Vilović, 1980, str. 91)

Te godine otvoren je fotolaboratorij kao zametak budućeg novinarskog laboratorija, a na studiju novinarstva, pored politologijskih predmeta, bilo je 12 novinarskih predmeta na 1. i 2. godini: Povijest novinstva, Teorija novinskih vrsta, Štampa, Radio, Televizija, Društveni aspekti novinarstva, Osnove fotografske i filmske tehnike, Suvremeni sistemi informiranja, Informiranje u OUR-ima i lokalnim zajednicama, Osnove komunikologije, Komunikologija samoupravljanja i Sociologija masovnih komunikacija (*ibid.*, str. 92).

To su napisali studenti novinarstva, što svjedoči o činjenici da je studij vrlo teško stjecao čvrste temelje. O studiju su se izjašnjavali i profesori koji su s njim bili povezani ne samo kao nastavnici već i kao voditelji/pročelnici, ističući da se ne samo zakašnjelo formirao nego i da se godinama borio za realizaciju općeprihvaćene koncepcije – obrazovati novinare analitičare/specijaliste različitih profila. Profesorica Tena Martinić bila je članica radne grupe koja je radila na nastavnom pla-

nu prvog studija novinarstva, a kao pročelnica se posebno angažirala na osnivanju dvogodišnjeg studija novinarstva. Dvogodišnji studij novinarstva počeo se izvoditi 1975. godine. O tom razdoblju profesorica Martinić je rekla:

Inzistirala sam da to bude koncepcija dvogodišnjeg paralelnog studija na koji se mogu upisivati studenti s različitih fakulteta jer smatram da je novinarstvo jedna metajezična disciplina pa je potrebno nekoliko posebnih disciplina koje pripadaju tom novinskom iskazu, a s druge strane treba biti utemeljeno u nekoj materiji da bi se o toj materiji moglo meritorno nešto iskazati, u nekoj novinarskoj formi. Onda sam obilazila Vjesnik, RTV, šefove radija, urednike, glavne urednike televizije. Od svih smo dobili placet, uključujući Ministarstvo za znanost. Čak su neki bili iznenađeni da se javila takva jedna inicijativa, što je meni samo bila satisfakcija jer sam doista uložila silne napore. U tom su programu bili profesori Filozofskog fakulteta, između ostalog i oni koji su predavali na fonetici. Tako smo angažirali profesora Škarića, profesora Pranjića za predmet Novinsko-publicistički stil. (...) Hrvatski jezik intenziviran je kao nastavni predmet na obje akademske godine. To je vodio profesor Josip Silić. Onda jedan mladi diplomirani komparatist – Vladimir Biti. On je preuzeo zadatak da sastavi predmet koji će se zvati Teorija novinskih vrsta jer je smatrao da se iz književnosti može taj predmet izvesti. Praksa je bila organizirana na taj način da su se birali mentori s pojedinih medijskih institucija, a oni bi onda organizirali pojedine svoje kolege, recimo zadužene za reportažu, za komentar, za vijesti, da onda praktički to demonstriraju. Nažalost, mi tada nismo imali mogućnost, nije bilo financijskih sredstava da se opreme laboratoriji. (...) (Intervju s prof. Tenom Martinić za potrebe dokumentarnog filma povodom 50. obljetnice Fakulteta političkih znanosti, 2012)

Profesor Zvonko Posavec o razvoju studija novinarstva kaže da su beskonačne bile rasprave o planovima i programima studija novinarstva kroz dva desetljeća, a posebno na početku kad nije bilo stalno zaposlenih stručnjaka i profesora na studiju novinarstva, pa dodaje:

Naši najbolji profesori – kolega Pavle Novosel i Tena Martinić – radili su na osamostaljenju studija novinarstva. Potom im se priključuje kolega Mario Plenković, a kasnije i kolega Stjepan Malović. (...) Čitav niz novinara radio je honorarno na studiju. Mi smo znali da je ipak jedino rješenje da ova institucija organizira obrazovanje naših ljudi koji će onda preuzeti odgovornost za razvoj studija. I to se je dogodilo. (Intervju s prof. Zvonkom Posavcem povodom 50. obljetnice Fakulteta političkih znanosti, 2012)

Profesor Ivan Šiber ovako je govorio o ideji dvogodišnjeg studija novinarstva:

Ključna ideja bila je da svaki student na zagrebačkom sveučilištu (...), ako je završio drugu godinu, može uz svoj matični studij upisati i ovaj paralelni studij. Diplomom studija novinarstva dobiva se nakon što je dobio diplomu matičnog studija. Pa

to biste mogli studirati sociologiju na Filozofskom fakultetu i kad ste diplomirali sociologiju, ako ste završili dvije godine studija novinarstva, dobili ste diplomu novinarstva. To su mogli naši politolozi, to su mogli pravnici, ekonomisti i slično. (...) Međutim, onda je nakon te dvije godine studij išao na četverogodišnji studij i on je tu imao ogromnih problema, a ti problemi su prije svega bili kadrovske prirode. (Intervju s prof. Ivanom Šiberom u povodu 50. obljetnice Fakulteta političkih znanosti, 2012)

Interdisciplinarni, paralelni studij novinarstva, koji je trajao do 1985. godine, prvo kao jednogodišnji (do 1975.) a potom kao dvogodišnji, bio je izvrsno zamišljen projekt, ali u stvarnosti zbog kadrovskih, materijalnih i finansijskih uvjeta nikada nije polučio željene rezultate, jer studij je završio mali broj studenata. Podatak da je od 1971. do 2001. godine, dakle u trideset godina, samo 177 studenata uspješno završilo jednogodišnji odnosno dvogodišnji studij novinarstva (Tatalović (ur.), 2002, str. 236) dovoljan je pokazatelj da to što je ideja dobra nije jamstvo da će biti ostvarena.

Četverogodišnji studij novinarstva

Rasprave o koncepciji studija novinarstva kao dvogodišnjeg paralelnog dodiplomskog studija završile su u trenutku kada se, petnaest godina po osnutku, studij novinarstva odlukom Fakultetskog vijeća počeo izvoditi kao samostalni četverogodišnji studij. Studenti su diplomiranjem stjecali titulu diplomiranog novinara, dok su po završetku jednogodišnjeg ili dvogodišnjeg studija novinarstva imali titulu – novinara!

Tada nastaju novi problemi: kako s postojećim kadrovima i logistikom razvijati dva studija – politologiju i novinarstvo? Kako razvijati kvalitetnu nastavu, a da i jedan i drugi studij imaju prepoznatljiv identitet? Studij novinarstva tada je imao razmjerno velik broj politologijskih predmeta koji su budućim novinarima trebali dati elementarna znanja o političkom sustavu, političkoj ekonomiji, sociologiji, međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima, svjetskoj povijesti, političkim teorijama. Prema dostupnim dokumentima objavljenima u knjizi *Komunikologija masovnih medija* (Plenković, 1993, str. 238-239), objavljen je plan i program studija novinarstva koji je s manjim izmjenama bio aktualan do 1992. godine. U planu i programu izvođenja nastave tada su bili ovi novinarski predmeti:

- (1. godina) Sistemi društvenog i javnog komuniciranja, Povijest novinarstva, Uvod u medijski praktikum, Teorija novinskih vrsta, Hrvatski jezik;
- (2. godina) Novinarsko publicistički stil, Metode istraživanja, Društveni aspekti novinarstva, Osnove informatike za novinare;
- (3. godina) Osnove komunikologije, Komunikologija organizacije, Štampa, Radio i televizija, Sociologija masovnih komunikacija, Metodologija društvenih znanosti i Medijska praksa (30 dana);

(4. godina) Štampa, Radio i televizija, Kultura govora, Audiovizualne tehnike, Metode istraživanja u novinarstvu, Uređivačka politika javnih glasila, Medijski praktikum (globalni), Medijski praktikum (po izboru), Medijska praksa. (*ibid.*, str. 239)

U istom dokumentu autor navodi da je 1992. usvojen novi, izmijenjeni nastavni plan četverogodišnjeg studija. Suštinski je teško govoriti o tome u kojem su pravcu išle promjene, ali sigurno je da je promijenjeno nazivlje nekih predmeta; tako je primjerice Tisak zamijenio Štampu, a uvedeni su kolegiji Agencijsko novinarstvo i Uvod u novinarstvo.

U to su vrijeme na studiju novinarstva bila tek dvojica stalno zaposlenih nastavnika, bivših novinara: dr. sc. Marko Sapunar, radijski novinar i urednik, i dr. sc. Marko Goluža, novinar *VUS*-a.

Analiziramo li prve programe izvođenja nastave na studiju novinarstva nakon uvođenja četverogodišnjeg studija, vidljivo je da je na nižim godinama bilo više politoloških predmeta, a da se na trećoj godini težište pomiče prema novinarskoj struci. Konačno, Medijski praktikum (globalni) i Medijski praktikum (po izboru), uz medijsku praksu, bjelodano pokazuju da se uočavalo koliko je praksa važna za novinarsku struku.

Usporedo s uvođenjem četverogodišnjeg studija uveden je i program “doškolovanja” novinara koji su pohađali već etablirani novinari i urednici, većinom absolventi različitih fakulteta Zagrebačkog sveučilišta, koji nisu nikada diplomirali na svojim matičnim fakultetima. Nerijetko su se upuštali u novinarski posao kao mladi ljudi, dok su još bili studenti, te su polako zapuštali svoje studentske obveze. Dinamičan posao u redakcijama postao je žrvanj koji ih je udaljio od bilo kakve veze s matičnim fakultetom. “Doškolovanje”, kako se popularno nazivao, bio je program uz rad koji je obrazovao novinare prema postojećem planu i programu – ali treću i četvrtu godinu. Prvi diplomirani novinari završili su novouvedeno “doškolovanje” četverogodišnjeg studija 1988. godine i bilo ih je 79 (Tatalović (ur.), 2002, str. 230). Implementacijom Bolonje to je “doškolovanje” ukinuto.

Devedesete godine

Devedesete godine prošlog stoljeća ostavile su velik trag u povijesti studija novinarstva na Fakultetu političkih znanosti. Unatoč ratnim zbivanjima i svemu lošem što rat nosi, a posebno nepovoljnom stanju medija i novinarstva, studij novinarstva dobio je dodatne poticaje za razvoj. Dolazile su donacije američkih nevladinih udruga, a nerijetko i velika imena. Primjerice, na našem Fakultetu gostovao je Chris Hedges (*The New York Times*), koji je u Pločama istraživao krijumčarenje oružja i govorio o istraživačkom novinarstvu. Frank Folwell i Ron Haviv upriličili su

izložbe fotografija o ratnom novinarstvu. Nastava se odvijala redovito, a logistička pomoć međunarodne zajednice osnaživala je studij novinarstva. Radilo se puno i entuzijastično.

Profesor Pavle Novosel početkom devedesetih je na svojim predmetima ugoatio američku profesoricu novinarstva i novinarku Sherry Ricciardi, koja je bila na stipendiji Fulbrighta na Sveučilištu u Zagrebu. Ta nagrađivana ratna izvjestiteljica bila je povezana s nevladinim udrugama poput International Media Funda² i The Freedom Forum³. Zajedničkim zalaganjem i suradnjom, 1994. godine opremljena je kompjutorska radionica, a manjim donacijama te su udruge pomagale i izdavanje magazina *Puls*. Zahvaljujući značajnoj donaciji, 1996. godine na Fakultetu je otvorena specijalizirana knjižnica The Freedom Forum Journalism Library s više od dvije tisuće naslova – knjiga i publikacija o novinarstvu, komunikacijskim znanostima i medijima. Svi su izvori bili slobodni i dostupni svakom tko je ušao u taj prostor. Uprava Fakulteta snažno je podržavala slobodu i organiziranje redovitih tribina i okruglih stolova na različite aktualne teme iz političkog i medijskog života.

Studentski magazin *Puls* počeo je izlaziti 1994. godine. Prvi urednik bio je Ante Perković, a njega je naslijedila Marijana Grbeša. List su u cijelosti uređivali studenti, koji su svojim tekstovima izražavali senzibilitet i stavove svoje generacije – sasvim slobodno.

Profesorica Marijana Grbeša, tada glavna urednica, prisjeća se tog vremena:

Obradivalo se apsolutno sve. Dakle, imali smo, naravno, politiku aktualnosti, studentski život, kulturu, sport... ali ne na ovaj način na koji ja mislim da danas zapravo studentski mediji pokrivaju sve te stvari, nego na jedan – buntovnički način! Bili smo jako nabrijani, rekla bih. (...) To je bilo drugačije vrijeme kada je Hrvatska bila zaista u demokratskoj tranziciji pa smo i mi vjerovali da sve možemo. I mislim da smo bili u pravu, da moramo dati obol izgradnji tog demokratskog društva, i tako smo nastupali. Bili smo vrlo oštri prema tadašnjoj sveučilišnoj i studentskoj vlasti, nismo se bojali propitivati, kritizirati vrlo oštro, čak i profesore na našem fakultetu. Imali smo, zapravo, veliku slobodu, iako su nas često zvali na ribanac. (...) Moram spomenuti i profesora Stjepana Malovića koji nam je bio profesionalni mentor na prvih nekoliko brojeva *Pulsa*, ali on je bio zaista profesionalni mentor. I nikada, ali nikada se nije miješao u uređivačku politiku. Mislim da smo imali luksuz u tom smislu. Dakle, imate izdavača – Fakultet političkih znanosti – koji vas pušta, zaista pušta, da radite što želite, pa i u trenucima kad idete potpuno kontra struje, pa i kontra struje Sveučilišta, što smo mi stalno radili, a nismo štedjeli ni sami Fakultet. (Intervju za potrebe dokumentarnog filma o 60. obljetnici Fakulteta političkih znanosti, 2022)

² Utjecajna američka institucija koja je pomagala razvoj medija i medijskih sloboda u svijetu.

³ Nevladina međunarodna organizacija posvećena slobodi govora i slobodi medija.

U *Pulsu* su surađivali mnogi danas poznati novinari: Tomislav Klauški (bio je izvršni urednik), Jasmin Klarić, Hrvoje Hrengek, Ivana Dragičević (uređivala je kulturu i pritom otkrila niz mladih glumaca, autora, režisera). U *Pulsu* su surađivali danas priznati stripocrtaji i ilustratori, pa i danas poznati Nik Titanik.

Studentski magazin *Puls* prestao je izlaziti, prije svega zbog nedostatka financijskih sredstava, ali 2013. godine ponovno se pokreću novine na Fakultetu političkih znanosti. Na kolegiju Tiska inicirano je izlaženje lista *Student*. Za pokretanje su zaslužne novinarke, vanjske suradnice na kolegiju Nikolina Šajn i Mladenka Šarić. Koncept djelovanja bio je postavljen tako da studenti samostalno organiziraju i produciraju sadržaj, ali pod stručnim mentorstvom profesora sa studija novinarstva. Za pretpostaviti je da je nedostatak financijskih sredstava tiskanja ograničio život tog lista na samo jedan broj. Dvije godine poslije, zaslugom profesora Igora Kanižaja, ponovno se na Fakultetu političkih znanosti u okviru kolegija Tisak pojavljuju studentske novine, pod nazivom *Global*. Odlučivši se za drukčiju koncepciju lista, Igor Kanižaj dogovorio je suradnju s bivšim urednikom i novinarom *Večernjeg lista* i *Vjesnika* Zlatkom Herljevićem te njegovim suradnikom Igorom Weidlichom. Herljević je bio urednik mentor, a Weidlich redaktor. Prva glavna urednica bila je Helena Kuhar, studentica novinarstva, a krajem 2014. glavnim urednikom postao je Igor Weidlich. Uređivačka koncepcija lista u prvi plan stavlja teme bliske studentima Fakulteta, ali ambicija uredništva jest da pokriva teme i aktualnosti i s drugih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu.

Global je otvoren i za objavljivanje najuspješnijih istraživačkih tema s predmeta Istraživačko novinarstvo i Novinarstvo u međumedijskom okruženju.

Sve inovacije na studiju novinarstva devedesetih godina dobile su apsolutnu podršku svih nastavnika. Uprave i dekani Fakulteta, od profesora Tome Jantola i Vlatka Milete do Ivana Šibera i Branka Caratana, doprinijeli su novom zamahu studija novinarstva. Posebno je vrijedan doprinos prodekana Ivana Grdešića u razvoju logistike studija novinarstva. Studij je krenuo u smjeru prepoznatljivosti ne samo u okviru Sveučilišta nego i u Hrvatskoj.

Zahvaljujući opremi za radijsko emitiranje koju je 1994. godine donirao američki International Media Fund, čiji predsjednik je bio ugledni američki novinar Marvin Stone, od 31. listopada 1996. godine na Fakultetu počinje emitirati i prva neprofitna studentska postaja u Hrvatskoj. Program je započeo pod nazivom "Vaš radio" na frekvenciji od 100,5 MHz i sa snagom od svega 50 W. Studio i režija smješteni su u dva dotadašnja nastavnička kabineta na zadnjem (petom) katu fakultetske zgrade u Lepušićevoj ulici, a antenski stup montiran je na krovu. Uredništvo su činili studenti, a v.d. glavnog urednika bio je tadašnji prodekan Ivan Grdešić.

Cilj osnivanja radija bila je modernizacija nastave na studiju novinarstva na osnovi mogućnosti stjecanja praktične izobrazbe. Fakultetska uprava smatrala je

da studenti sveučilišnog studija novinarstva uz teorijska trebaju i praktična, stručna znanja. Naime, pokazalo se da je zapošljavanje u nekom profesionalnom (radijskom) okruženju često uvjetovano poznavanjem rada u programu. Kako bi studenti bili što konkurentniji na ondašnjem tržištu rada, uprava fakulteta (dekan prof. dr. sc. Zvonko Posavec) odlučila se na taj u financijskom i kadrovskom smislu zahtjevan iskorak.

Radio nije imao stalno zaposlenih djelatnika. Urednički je posao od siječnja 1997. godine u statusu vanjske suradnice obavljala tada radijska novinarka mr. sc. Marina Mučalo. Iste godine radio je preimenovan u Radio student, a dobio je i dozvolu za pojačanje odašiljača. Dnevno emitiranje prošireno je na 14 sati (od 10:00 do 24:00) i ustrojene su prve redakcije (Informativna, Kulturna, Glazbena i Sportska). Izbor glazbenih i govornih sadržaja bio je namijenjen ponajprije studentskoj populaciji, čime je radijski *prime-time* izmješten u večernje sate.

Desetak godina poslije, budući da se Radio student zadržao i afirmirao u sveučilišnom i kulturnom životu Zagreba, uprava fakulteta donijela je odluku o zapošljavanju jednog stalnog djelatnika, i to urednika. Nakon javnog natječaja za nastavno radno mjesto 2008. je godine za glavnog urednika Radio studenta izabran Ivan Vlašić, dipl. sociolog, koji taj posao obavlja i danas.

Studenti su konačno unutar svoje obrazovne institucije imali mogućnost vježbati novinarstvo u novinama i radiju, surfati po internetu, koristiti edukativne CD-ove te čitati vrhunske *newsmagazine*.

Prva reforma i uvođenje prakse

Fakultet političkih znanosti krenuo je s novim programom za studij novinarstva u akademskoj godini 2000/2001. koji je temeljito promijenjen u usporedbi s prijašnjim programom. Umjesto dotadašnjeg pristupa temeljenog na kombinaciji predmeta primarno komunikacijskih znanosti, politologije i drugih teorijskih disciplina, novi program uvodi daleko više praktičnog rada i novinarskih kolegija. To je i bio zahtjev redakcija koje nisu bile zadovoljne vještinama i znanjima o novinarstvu dolaskom mladih novinara u redakcije. (Malović, 2002, str. 55)

U akademskoj godini 2000./2001. također se uvode smjerovi na trećoj godini studija. Studenti su mogli birati dva smjera od četiri koja su se izvodila: tisak, radio, televizija te odnosi s javnošću. Radilo se u manjim grupama i svaki je kolegij imao detaljno razrađen praktični dio. Na četvrtoj godini održavao se *masterclass* za svaki smjer. Tako su primjerice *masterclass* na Tisku držali gosti predavači Božo Novak i Mirko Galić, a na Televiziji poznati televizijski dokumentarist Branko Lentić. U okviru *masterclassa* na 4. godini studija organizirala se praksa u redakcijama. O tom napretku – obveznoj studentskoj praksi – Stjepan Malović je rekao:

Praksu smo uveli na predmetu Tisak, a Igor Kanižaj, tada moj asistent, napravio je plan prakse u kojem je sve bilo vrlo precizno i detaljno definirano kako se praksa ne bi pretvorila u kuhanje kave i dangubljenje po redakcijama. Rezultatima smo bili zadovoljni kako u redakcijama tako i mi na studiju. (Razgovor sa Stjepanom Malovićem o počecima studentske prakse na studiju novinarstva 10. kolovoza 2022.)

Urednici medija su zajedno s predmetnim nastavnikom sudjelovali u konačnoj evaluaciji rada studenta. (Malović, 2002, str. 55)

Zadnji praktični element nastave koji je nedostajao da bi studij novinarstva imao sve što je potrebno za cjelovito vježbanje i učenje o novinarstvu – televizijski studio – uveden je s jednom od najvećih reformi studija novinarstva koja je prvi put omogućila studentima praktičnu nastavu i biranje smjerova.

Otvaranje televizijskog studija za potrebe prakse i obrazovanja studenata 2002. godine bio je velik događaj na Fakultetu političkih znanosti. Zahvaljujući angažmanu dekana Ivana Šibera i prodekana Stjepana Malovića te sredstvima Fakulteta i donaciji američkog veleposlanstva, u lipnju 2002. u podrumu Fakulteta političkih znanosti uređeni su i opremljeni televizijski studio i režija. TV studio služio je za izvođenje praktične nastave studentima koji su upisali smjer Televizija. U to je vrijeme tehnički voditelj studija bio bivši redatelj Hrvatske televizije Darko Vizek, a teorijsku i praktičnu nastavu na 2., 3. i 4. godini osmislila je i vodila u to vrijeme i aktivna novinarka i urednica na HRT-u Tena Perišin, uz pomoć znanstvene novakinje Viktorije Popović (Car). Na smjeru Televizija surađivali su poznati televizijski novinari i novinarke – Daria Marjanović, Ilija Jandrić, Igor Mirković. Američko veleposlanstvo nastavilo je s različitim vidovima potpore studiju televizijskog novinarstva – od donacija u opremi do dovođenja nastavnika s američkih novinarskih fakulteta koji su vodili televizijske radionice.

Digitalizacija je omogućila pojavu novih digitalnih kanala, te su sazrele tehnološke mogućnosti da i Televizija Student dobije svoj kanal. Uz potporu Fakulteta i tadašnjeg dekana Nenada Zakoška krenule su pripreme kako bi se ostvario cilj: početak emitiranja Televizije Student na samu 50. obljetnicu Fakulteta političkih znanosti. Dan uoči proslave Dana fakulteta, 6. studenog 2012., prijenosom uživo prigodnog programa povodom otvorenja iz prepune dvorane A počelo je emitiranje Televizije Student. Televizija Student javno se emitira u televizijskoj distribuciji u ponudi Iskon TV-a, omogućen je i neprekidni internet-*stream* programa te ima svoj YouTube kanal i internetski portal.

Od prve godine postojanja TVS-a ostvarena je suradnja s javnim radiotelevizijskim servisom (kanalom HTV4) koji i danas tjedno emitira posebnu emisiju “TV Student” koja predstavlja odabrane studentske priloge iz programa.

Kako bi stekao formalno uporište za javno emitiranje programa, TVS je registriran u Upisniku Vijeća za elektroničke medije. Nakladnik TVS-a je Fakultet političkih znanosti. Voditeljica projekta i ustrojbene jedinice u okviru Fakulteta je Tena Perišin. Glavni urednik TVS-a od 2012. do 2020. bio je Igor Mirković, a od veljače 2020. uredništvo preuzima Kristian Došen.

Uvođenje Bolonjskog sustava na studij novinarstva

Prilagodba hrvatskog sustava visokog obrazovanja Bolonjskom procesu počela je 2004. godine. Zbog niza nepovoljnih okolnosti (neprikladan zakonski okvir, nepovezanost hrvatskih sveučilišta i sastavnica, nepostojanje zajedničke baze podataka itd.) početak se oslonio na temeljne odrednice: izbor modela studija (3+2; 4+1; 5+0) i obvezu bodovanja svih ponuđenih studijskih sadržaja u skladu sa sustavom bodovanja ECTS (engl. European Credit Transfer and Accumulation System). Bio je to zahtjevan proces s puno nepoznanica i prijepora.

Studij novinarstva na Fakultetu u to je vrijeme bio objedinjen u Odsjeku za novinarstvo i odnose s javnošću. Karakterizirao ga je mali broj stalno zaposlenih djelatnika izabranih u znanstveno-nastavna zvanja u znanstvenom polju Informacijske i komunikacijske znanosti, otuda i potreba za angažiranjem vanjskih suradnika. Studij novinarstva vrlo brzo se opredijelio za model "3 + 2" jer su iskustva razvijenih europskih zemalja pokazala da je to optimalno i najprihvatljivije rješenje. Zamišljeno je da se na prve tri godine steknu ključna znanja i vještine iz novinarske struke i da se studenti po stjecanju titule prvostupnika mogu zaposliti kao novinari u bilo kojoj redakciji, a da je diplomski studij zapravo nadgradnja i da ga upisuje manji broj onih koji žele nastaviti sa studiranjem na višoj razini, uključujući i doktorski studij, u Hrvatskoj ili negdje drugdje u Europi ili u svijetu. Nažalost, u praksi se to nije ostvarilo jer radno zakonodavstvo uopće nije pratilo promjene u visokoškolskom obrazovanju, pa se dogodilo da su studenti naprosto nastavljali studij na diplomskom ne razmišljajući previše o spremnosti za višu razinu studiranja.

Svi su kolegiji na preddiplomskoj razini nosili pet, a na diplomskoj sedam ECTS-a. Izvedbeni nastavni plan oslonio se na obvezne, temeljne opće i izborne kolegije koji su vrednovani po 5 ECTS-a te na eseje i strane jezike koji su vrednovani po 2,5 ECTS-a (Tablica 1). U 5. semestru ponudeni su smjerovi prema vrsti medija (Tisak, Radio ili Televizija) iz kojih se u sljedećem semestru birala praksa, ali su studenti mogli odabrati i smjer Odnosi s javnošću. Ukupna bodovna (kreditna) vrijednost preddiplomske razine studija iznosila je 180 ECTS-a (šest semestara po 30 ECTS-a) i završetkom studija stjecao se status *baccalaureata* (prvostupnika) novinarstva.

Tablica 1. Bodovna struktura preddiplomskog studija u prilagodbi Bolonjskom procesu

Obvezni predmeti (<i>core</i>): svaki predmet nosi 5 ECTS-a	90 ECTS-a
Temeljni opći predmeti: svaki predmet nosi 5 ECTS-a	35 ECTS-a
Strani jezici (prva 4 semestra): svaki semestar nosi 2,5 ECTS-a	10 ECTS-a
Eseji (prva 4 semestra): svaki semestar nosi 2,5 ECTS-a	10 ECTS-a
Izborni predmeti: svaki predmet nosi 5 ECTS-a	35 ECTS-a
Ukupno:	180 ECTS-a

Izvor: Prijedlog preddiplomskih i diplomskih programa na studiju novinarstva, 15. ožujka 2005., str. 7.

Ukupna bodovna vrijednost diplomskog studija novinarstva iznosila je 120 ECTS-a (četiri semestra po 30 ECTS-a). Studij je završavao obranom diplomskog rada (22 ECTS-a) i student je stjecao titulu magistra struke – magistra novinarstva (Tablica 2).

Tablica 2. Bodovna struktura diplomskog studija u prilagodbi Bolonjskom procesu

Obvezni predmeti: svaki predmet nosi 7 ECTS-a	28 ECTS-a
Izborni predmeti (prva godina): svaki predmet nosi 7 ECTS-a	28 ECTS-a
Izborni predmeti (druga godina): svaki predmet nosi 7 ECTS-a	42 ECTS-a
Magistarski rad	22 ECTS-a
Ukupno:	120 ECTS-a

Izvor: Prijedlog preddiplomskih i diplomskih programa na studiju novinarstva, 15. ožujka 2005., str. 8.

Sljedećih akademskih godina Odsjek se kontinuirano nosio s istim problemima. Tranzicija prema “studiranju po Bolonji” sustavno je otvarala nova pitanja i problematizirala izvedbu studijskih planova. S druge strane, probleme su osjećali i studenti, osobito oni koji su se našli u raskoraku između starog i novog sustava. Akademski godina 2008./2009. ujedno je bila i zadnja koja je apostrofirala “stari” način studiranja i “stare” studente, kako redovne tako i izvanredne.

Uoči svake akademske godine izvedbeni plan studija novinarstva trpio je brojne *ad hoc* izmjene, najčešće kadrovske (novi vanjski suradnici), ali i izmještanje kolegija s obzirom na semestar izvođenja. Kvalitetna rješenja stigla su upravo od nekadašnjih novaka koji su u međuvremenu doktorirali, a prvim izborom u znanstveno-nastavno zvanje unaprijedili su kvalitetu nastave na Fakultetu.

Naime, digitalizacija je intenzivno utjecala na promjene u medijima. Radio, televizija i tiskovine dobili su *online* verzije, utemeljene su prve društvene mreže i brojne elektroničke publikacije. Studij novinarstva brzo je reagirao ponudom izbornih kolegija Novi mediji i Online novinarstvo, te obveznim kolegijem Konvergencija medija. U ak. god. 2009./2010. na popis kolegija uvrštene su Informacijske i komunikacijske tehnologije u novinarstvu, a Odnosi s javnošću postali su novi (četvrti) smjer koji su, pored radija, tiska i televizije, mogli izabrati studenti 5. semestra preddiplomskog studija (Nastavni program studija novinarstva za ak. god. 2009./2010.).

Reforme, restrukturiranje i matičnost u znanstvenom polju Informacijske i komunikacijske znanosti

Petom godinom izvođenja dvaju studijskih programa (preddiplomskog i diplomskog studija novinarstva) bližilo se vrijeme obnove dopusnice. Prema podacima uprave (Radni materijal o izmjenama i dopunama studijskih programa, 11. 4. 2011.), od početka primjene Bolonjskog modela na preddiplomski studij upisano je, u šest generacija, oko 1400 studenata novinarstva, od čega je uspješno završilo (ostvarilo status prvostupnika) 536 studenata. Na diplomski studij novinarstva upisane su tri generacije (oko 540 studenata) od čega je iz prve generacije (127 upisanih studenata) 81 završio studij u roku od dvije godine. Uoči traženja nove dopusnice Uprava Fakulteta predložila je povećanje broja ECTS-a za sve kolegije (u oba ciklusa studija), čime bi se studentima omogućilo intenzivnije bavljenje manjim brojem kolegija, povećanje broja izbornih kolegija te intenzivnije bavljenje diplomskim radom u završnom semestru diplomskog studija.

Potaknuti zahtjevima studenata za ponudom većeg broja izbornih kolegija povezanih s medijima i novinarstvom, članovi Odsjeka ponudili su ih čak šesnaest: Povijest vijesti, Novi mediji, Vizualna kultura, Kulturna politika, Online novinarstvo, Istraživačko novinarstvo, Agencijsko novinarstvo, Uvod u popularnu kulturu, Fotonovinarstvo, Politički i društveni aspekti sporta, Tematsko novinarstvo, Mediji i pravo djeteta, Media and Popular Culture, Osnove sociolingvistike, Odnosi s javnošću i novi mediji te Mediji i nasilje (Izvedbeni plan studija novinarstva za ak. godinu 2010./2011.). Odsjek je u to vrijeme brojio 14 stalnih članova (A članovi u raznim statusima) i devet vanjskih suradnika, većinom novinara.

U listopadu 2011. godine, na sastanku kadrovski ojačanog i pomlađenog Odsjeka (voditeljica Odsjeka bila je Smiljana Leinert Novosel), raspravljalo se o daljnjem razvoju studija. Umjesto dotadašnjeg "gašenja požara" članovi su tražili dugoročno planiranje "kako i gdje se vidimo u perspektivi, koja nam je misija i koji cilj" (Zapisnik Odsjeka..., 19. 10. 2011.). Prvi je put spomenut i prijedlog o uspostavi novih odsjeka:

Restrukturiranje studija novinarstva očigledno je potrebno, ali za to je potrebna podrška uprave kao i drugačija raspodjela resursa. (...) Nekoliko prisutnih istovremeno je predložilo, kao jedno moguće rješenje, razdvajanje odsjeka novinarstva na dva odsjeka, ugrubo na “teoriju” i “praksu”, koji bi zajednički realizirali studij novinarstva. (*ibid.*)

Podjela studija novinarstva, odnosno Odsjeka za novinarstvo i odnose s javnošću na tri nova odsjeka službeno je predložena u prosincu 2014. godine (Zapisnik Odsjeka..., 9. 12. 2014.) radi pokrivanja relevantnih znanstvenih područja i disciplina u skladu s interesima i kompetencijama nastavnika. Mogući nazivi budućih odsjeka na studiju novinarstva bili su “Mediji i komunikacije”, “Novinarstvo i medijska produkcija” te “Strateško komuniciranje” (*ibid.*). Podjela i nazivi novih odsjeka verificirani su u travnju 2016. godine (Pravilnik o znanstvenom ustrojstvu, 14. 4. 2016.). Između ostalog, podjela je podrazumijevala i “podjelu” kolegija te nastavničkog kadra donedavno zajedničkog studija novinarstva. Nastavnici su dobili pravo izbora odsjeka te mogućnost pridruženog članstva u drugim odsjecima (A i B članstvo). Danas je na snazi istoimeni Pravilnik koji je usvojen 8. srpnja 2021. godine.

U svibnju 2019. godine na studiju novinarstva krenula je inicijativa za dodjelu ovlaštenja za provođenje dijela postupka izbora u znanstveno zvanje u znanstvenom području društvenih znanosti, znanstvenom polju Informacijske i komunikacijske znanosti. Naime, među nastavnicima na tri odsjeka studija novinarstva koji su u znanstveno-nastavnim zvanjima i stalnom radnom odnosu s punim radnim vremenom, 11 ih je u to vrijeme bilo izabrano u predmetnom znanstvenom polju: prof. dr. sc. Marina Mučalo, prof. dr. sc. Tena Perišin, prof. dr. sc. Gordana Vilović, izv. prof. dr. sc. Domagoj Bebić, izv. prof. dr. sc. Viktorija Car, dr. sc. Marijana Grbeša-Zenzerović, izv. prof. dr. sc. Igor Kanižaj, izv. prof. dr. sc. Božo Skoko, doc. dr. sc. Hrvoje Jakopović, doc. dr. sc. Zlatan Krajina i doc. dr. sc. Helena Popović. Rješenjem od 10. ožujka 2020. Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH dodijelilo je Fakultetu traženo ovlaštenje.

S rujnom 2022. na Odsjeku za novinarstvo i medijsku produkciju zaposlene su tri redovne profesorice (dr. sc. Marina Mučalo, dr. sc. Tena Perišin i dr. sc. Gordana Vilović), izvanredni profesor (dr. sc. Igor Kanižaj), dva docenta (dr. sc. Dunja Majstorović Jedovnicki i dr. sc. Boris Beck), asistent (dr. sc. Marin Galić) i dvije asistentice (Stela Lechpammer i Petra Kovačević). Da bi se uspješno realizirao Izvedbeni plan i program rada na novinarskim i medijskoprodukcijским predmetima, angažirani su i vanjski suradnici: Ivica Zadro, dr. sc. Željana Ivanuš, Vesna Alaburić, Kristian Došen, Nensi Blažević, Igor Weidlich, Višnja Skorin, dr. sc. Anita Šlentić, Dejan Oblak, Andrej Dimitrijević, Lamija Alečković, Tomislav Klauški i doc. dr. sc. Nikolina Borčić. Oni izvode nastavu na 30 kolegija preddiplomskog i diplomskog studija novinarstva.

Zaključak

Studij novinarstva napravio je velik napredak od svojih početaka do danas. Neusporidive su današnje mogućnosti izbora kolegija, mogućnosti praktičnog rada na Fakultetu i izvan njega te hvatanje koraka s najnovijim svjetskim trendovima, dobrim praksama i tehnološkim dostignućima.

Povijesni pregled razvoja studija novinarstva na Fakultetu političkih znanosti pokazuje da su reforme planova i programa bile konstanta u ovih pet desetljeća. Studij novinarstva očito je žilav organizam koji je preživio, opstao i razvijao se i u olovnim vremenima kad su entuzijazam i želja nastavnika omogućivali obrazovanje mladih ljudi koji neće zaboraviti da su činjenice svetinja i da je novinar borac protiv nepravde.

Tijekom pedeset godina postojanja studija novinarstva na Fakultetu političkih znanosti svaka generacija nastavnika pridonosila je stvaranju korpusa literature, a neke su knjige, unatoč tome što se novinarstvo tako brzo mijenja, preživjele kušnju vremena.

Danas su profesori studija novinarstva nositelji nekoliko velikih projekata – od Hrvatske zaklade za znanost do projekata na razini Europske unije koje financira Europska komisija.

LITERATURA I IZVORI

- Bojanić, Ivo (1971) "Direktor Radio-televizije Zagreb", *Politička misao*, 8 (1), str. 145-146.
- Izvedbeni plan studija novinarstva za ak. godinu 2010./2011. Fakultet političkih znanosti.
- Kasapović, M. (1979) "Studij novinarstva odbacuje...", *Novinar*, list studenata novinarstva Fakulteta političkih nauka, br. 2, str. 3-4.
- Kaznačić, I. (1979) "Potreban je pravi novinarski kadar", *Novinar*, list studenata novinarstva Fakulteta političkih nauka, br. 2, str. 4.
- Koštro, M. (2012) *Naših pola stoljeća*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Majstorović, D., Ivanuš, Ž. i Vilović, G. (2022) "Novinarska etika u Hrvatskoj: aspekti razvoja kodeksa, obrazovanja novinara i znanstveno istraživačkog interesa za temu", *Politička misao*, 59 (1), str. 100-127.
- Malović, S. (2002) "Croatia's bitter-sweet experiences: Education of journalists in Croatia", u Jusić, T. i Dedović, M. (ur.) *Education on Journalists in South-East Europe: A Step Closer to Professionalism*. Sarajevo: Media Online, str. 55-69.

- Nastavni program studija novinarstva za ak. god. 2009./2010. Fakultet političkih znanosti.
- Novak, B. (1990) "Godine ekspanzije" u Bekić, M. (ur.) *Zbornik sjećanja: Vjesnik 1940-1990*. Zagreb: Vjesnik, str. 202-207.
- Novak, B. (2005) *Hrvatsko novinarstvo u 20. stoljeću*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Plenković, M. (1993) *Komunikologija masovnih medija*. Zagreb: Barbat.
- Pravilnik o znanstvenom ustrojstvu (14. 4. 2016.). Fakultet političkih znanosti.
- Prijedlog preddiplomskih i diplomskih programa na studiju novinarstva (15. 3. 2005.). Fakultet političkih znanosti.
- Radni materijal o izmjenama i dopunama studijskih programa (11. 4. 2011.). Fakultet političkih znanosti.
- Rodin, D. (1971) "Riječ prigodom otvorenja Studija novinarstva na Fakultetu političkih nauka", *Politička misao*, 8 (1), str. 146-148.
- Tatalović, S. (ur.) (2002) *Fakultet političkih znanosti 1962-2002*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- TV Student (2012) Transkripti Televizije Student o razvoju Fakulteta političkih znanosti.
- TV Student (2022) Transkripti Televizije Student o razvoju Fakulteta političkih znanosti.
- Vilović, G. (1979) "U nedostatku samoinicijative", *Novinar*, list studenata novinarstva Fakulteta političkih nauka, br. 2, str. 5.
- Vilović, G. (1980) "Bilješka o studiju novinarstva", *Zoon Politikon*, časopis studenata Fakulteta političkih nauka Sveučilišta u Zagrebu, br. 4, str. 91.
- Zapisnik Odsjeka za novinarstvo i odnose s javnošću (19. 10. 2011.). Fakultet političkih znanosti.
- Zapisnik Odsjeka za novinarstvo i odnose s javnošću (9. 12. 2014.). Fakultet političkih znanosti.

Gordana Vilović, Marina Mučalo, Tena Perišin

HALF A CENTURY OF THE STUDY OF JOURNALISM

Summary

The main aim of the paper is to provide a chronological overview of the development and history of the study of journalism at the Faculty of Political Science from its foundation in 1970 to the present day. Four key periods are identified in the paper, i.e.: 1) the one-year and two-year study period; 2) the four-year study period; 3) the period of implementation of practical work in

journalism studies; 4) the period of implementation of the Bologna reform. The paper relies on records, published texts and transcripts of conversations with professors of political science and journalism who, in various ways, participated in the development of this study at the Faculty of Political Sciences, which now spans more than 50 years. The main part of the work is focused on recording the facts that were relevant for upgrading the study of journalism and what the study is today in the Croatian context.

This paper confirms that the only constant in the development of the study of journalism is the constant re-examination of the conception and reform thereof as extensively as possible. Digital technology requires quick response, knowledge and skills, but the concern for fair access to the journalism profession has remained the same throughout the decades.

Keywords: Study of Journalism, Development, History, Faculty of Political Science

Gordana Vilović, redovita profesorica na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Marina Mučalo, redovita profesorica na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Tena Perišin, redovita profesorica na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kontakti:

Gordana Vilović, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Lepušićeva 6, 10000 Zagreb. E-mail: gordana.vilovic@fpzg.hr

Marina Mučalo, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Lepušićeva 6, 10000 Zagreb. E-mail: marina.mucalo@fpzg.hr

Tena Perišin, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Lepušićeva 6, 10000 Zagreb. E-mail: tena.perisin@fpzg.hr